

**PROGRAM KONSERWACJI I RESTAURACJI OŁTARZA GŁÓWNEGO
ORAZ OŁTARZY BOCZNYCH
PW. ŚW. MIKOŁAJA ORAZ PW. MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ
Z KOŚCIOŁA PARAF. PW. ŚW. MIKOŁAJA W URZEJOWICACH (1905-1910R)**

mgr RADOMIR DAWIDZIAK
Artysta Plastyk
Konservator Dziej Sztuki
38-304 Rzeszów, ul. Nazimka 2/34
tel. 0-17 857-75-78, kom. 0608-760-354
Dyplom ASP #055 • dawdziak123@interia.pl

Rzeszów, styczeń 2024

1. Historia i opis obiektu

Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja w Urzejowicach wybudowany latach 1905-1910 . Obiekt chroniony poprzez wpis do Gminnej Ewidencji Zabytków. Wyposażenie kościoła jednorodnie stylistycznie, ołtarz główny oraz 2 ołtarze boczne w stylu neogotyckim.

Opis obiektów

Ołtarz główny

Czas powstania: pocz. XX w

Styl: neogotyck

Ołtarz drewniany , jednokondygnacyjny, trójosiowy, utrzymany w formie architektonicznej, częściowo złożony. W części głównej retabulum, w ażurowej przestrzeni zakończonej łukiem ostrym umieszczony krucyfiks z rzeźbą Pana Jezusa. W bocznych niszach znajdują się rzeźby Matki Bożej oraz św. Jana. Rzeźby ołtarzowe polichromowane złożone.

Ołtarz boczny p.w. św. Mikołaja

Czas powstania: pocz. XX w

Styl: neogotyck

Ołtarz drewniany, jednokondygnacyjny, trójosiowy, utrzymany w formie architektonicznej, częściowo złożony. W retabulum obraz *św. Mikołaja (olej na płótnie)* flankowany kolumnami. Na antependium złożony monogram M.

Ołtarz boczny p.w. Matki Bożej Niepokalanie Poczętej

Czas powstania: pocz. XX w

Styl: neogotyck

Ołtarz drewniany, jednokondygnacyjny, trójosiowy, utrzymany w formie architektonicznej, częściowo złożony. W retabulum obraz *Matki Bożej Niepokalanie Poczętej (olej na płótnie)* flankowany kolumnami. Na antependium złożony monogram IHS.

2. Budowa technologiczna

Ołtarz drewniany; struktura stolarsko-snycerska politurowana, i pozłacana. Figury polichromowane, złoczone, srebrzone. Obrazy olejne na płótnie w obramione złotymi profilami.

3. Stan zachowania

Struktura drewniana poluzowana, najbardziej w dolnej partii, osłabiona wskutek działalności owadzych szkodników drewna oraz wpływu wilgoci. Powierzchnia drewna zmatowiała, przybrudzona, z lekkimi wyplamieniami, zakurzona. Złocenia i srebrzenia pociemniałe, zmatowione, o przybrudzonej powierzchni. Rzeźby o zabrudzonej powierzchni posiadające zaplamienia i drobne przetarcia, zmatowione i zakurzone. Obrazy o lekko zakurzonej powierzchni.

4.Program prac konserwatorskich

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE:

Zakłada się pełną konserwację struktury ołtarzy oraz zespołu rzeźb wraz z przywróceniem pierwotnych walorów artystycznych i estetycznych obiektu. Prace wykonane zostaną z poszanowaniem pierwotnej techniki wykonania neogotyckich elementów.

KONSERWACJA DREWNIANEJ STRUKTURY OŁTARZY:

- Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania przed konserwacją.
- Wykonanie badań odkrywkowych w celu rozpoznania budowy technologicznej obiektu.
- Wstępne odczyszczenie i odkurzenie elementów.
- Usunięcie wtórnych nawarstwień metodą dobraną na podstawie prób (metoda mechaniczna i chemiczna).
- Trucie i zabezpieczenie drewna przed działaniem owadów szkodników drewna (rozpuszczalnikowym środkiem biobójczym -Hylotox, Xirein).
- Impregnacja strukturalna osłabionych elementów z użyciem środka grzybo - i owadobójczego (roztworem Hekol I-50 lub Paraloid B-72 lub PU Holzverfestigung) zależnie od wyników testów.
- Sklejenie pęknięć i odspojień w warstwie drewna.
- Uzupelnienie ubytków drewna przez wstawienie fleków w odpowiednio dobranym gatunkowo, sezonowanym drewnie.
- Ewentualna rekonstrukcja w sezonowanym drewnie odpowiedniego gatunku brakujących elementów snycerskich.
- Uzupelnienia drobnych ubytków drewna kitem trocinowym.
- Scalenie kolorystyczne (nowo wstawione fleki i przebarwienia). Bejce i barwione woski.
- Opracowanie warstwy wykończeniowej ołtarza w sposób analogiczny do oryginału ustalonego na podstawie badań (wstępnie przyjmuje się rekonstrukcję politurę na bazie szelaku z uzyskaniem efektu satynowego błyszczczenia).
- Ewentualne ujednolicenie błyszczczenia poprzez woskowanie i polerowanie.

KONSERWACJA RZEźB DREWNIANYCH:

- Usunięcie wtórnych nawarstwień w postaci brudu, wadliwych kitów, przemaalowań z powierzchni polichromowanych metodą mechaniczną i chemiczną.
- Przeprowadzenie dezynsekcji – trucia figur ołtarzowych i elementów drewnianych (np. Hylotox Plus lub inne).
- Impregnacja strukturalna osłabionych elementów z użyciem środka grzybo - i owadobójczego (roztworem Hekol I-50 lub Paraloid B-72 lub PU Holzverfestigung).
- Wymiana spróchniałych elementów z zastosowaniem sezonowanego drewna odpowiedniego gatunku (przewiduje się wymianę osłabionych desek w podeście ołtarzowym)
- W razie konieczności uzupełnianie ubytków snycerki poprzez flekowanie, dorzeźbienie, rekonstrukcje wykonane w sezonowanym drewnie odpowiedniego gatunku.
- Sklejanie poluzowanych elementów konstrukcyjnych (np. klej Rakoll wzmocniony drewnianymi kołkami, nierdzewnymi wkrętami i kątownikami).
- Wstawienie w większe szczeliny drewnianych fleków. Uzupełnienie drobnych ubytków kitem trocinowym na bazie klejów syntetycznych.
- Uzupełnienie drobnych ubytków gruntów pod warstwę malarską kitem akrylowym o odpowiedniej kolorystyce i opracowanie powierzchni.
- Zaizolowanie kitów szlakiem.
- Scalenie kolorystyczne uzupełnień w ubytkach warstwy malarskiej przez punktowanie.
- Zabezpieczenie powierzchni rzeźb przez powleczenie werniksem.

KONSERWACJA ELEMENTÓW ZŁOCONYCH

(elementy rzeźb, detale na strukturze ołtarza: ramy, profile, ornamenty)

- Oczyszczenie partii złoconych. Dobrze zachowane partie złocień zostaną odczyszczane acetonem. W wypadku cięższych zabrudzeń mieszaniną acetonu, terpentyny oraz detergentu.
- Uzupelnienie ubytków gruntów metodą tradycyjną (grunt klejowo-kredowy) wraz z opracowaniem powierzchni uzupełnień.
- Uzupelnienie ubytków pulmentów. Pulment zostanie dobrany kolorystycznie do oryginalnego, w partiach polerowanych – czerwony; w partiach matowych – żółty.
- Uzupelnienie ubytków złocień w technice oryginalnej: złotem i srebrem płatkowym o odpowiedniej tonacji barwnej.
- Polerowanie złota oraz agatowanie partii polerowanych.
- Scalenie zrekonstruowanych partii złocień ze złoceniami oryginalnymi (rozwibrowanie brzegów i łączeń, postarzanie, przetarcia w razie potrzeby patynowanie).
- Zabezpieczenie powierzchni matowych złocień klejem glutynowym.

OBRAZY

- Demontaż obrazów.
- Wyjęcie obrazów z ram.
- Wstępne odczyszczenie z warstw brudu i kurzu lica oraz odwrocica.
- Zdjęcie płótna z drewnianego krosna
- Konserwacja krosien (oczyszczenie, dezynfekcja dezynsekcja) lub w razie dużej degradacji partii drewna rekonstrukcja krosien z sezonowanego drewna iglastego.
- Odczyszczenie chemiczne powierzchni, usunięcie warstw pożółkłego werniksu, pociemniałych retuszy poprzedzone wykonaniem prób
- Prasowanie na stole niskociśnieniowym w razie konieczności z impregnacją wzmacniającą płótno (BEVA 371)
- Sklejenie pęknięć i wykonanie małych protez w miejscach ubytków płótna.
- Ewentualne wykonanie dublażu stykowego na płótno lniane lub poliestrowe (przy użyciu kleju Acrylkleber 498 Hv lub Bevy) lub reaktywacja starego dublażu woskowego w zależności od stanu zachowania podobrazia.

- Uzupełnianie ubytków gruntów w technice oryginalnej.
- Naciągnięcie obrazów na krosna malarskie.
- Werniksowanie retuszarskie obrazu (werniks ketonowy Maimeri).
- Punktowanie scalające kropką (farby żywiczne, ketonowe firmy Maimeri).
- Werniksowanie końcowe obrazów.

mgr **RADOMIR DAWIDZIAK**
Artysta Plastyk
Konservator Dziej Sztuki
35-302 Rzeszów, ul. Nazimka 2/34
tel. 0-17 857-75-78, kom. 0606-760-554
Dyplom ASP 4055 • dawidziak123@interia.pl

Spis fotografii:

Fot. nr 1. Ołtarz główny w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

Fot. nr 2. Ołtarz główny w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

Fot. nr 3. Ołtarz boczny pw. św. Mikołaja w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

Fot. nr 4. Ołtarz boczny pw. św. Mikołaja w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

Fot. nr 5. Ołtarz boczny pw. św. Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

Fot. nr 6. Ołtarz boczny pw. św. Matki Bożej Niepokalanie Poczętej w kościele parafialnym pw. św. Mikołaja w Urzejowicach, widok całości przed konserwacją.

